

Závěr

Sametová revoluce změnila zásadním způsobem život nejen našim pamětníkům, ale vlastně celé společnosti. Vždyť jen fakt, že držíte v rukou tuto knížku a pročítáte osudy lidí, jejichž rodiny byly za komunismu různým způsobem perzekuovány, je důkazem svobody slova, která dnes existuje a která by ještě před pár lety nebyla myslitelná. „*To je ta svoboda, to je ta volnost*“, říká v hodnocení posledních dvaceti let naší demokracie jeden z pamětníků. Jsou to slova, která lze vztáhnout téměř ke kterékoliv situaci, s níž se setkáváme a o které přemýšlíme. To, že smíme vyslovit svoje názory a postoje, veřejně vyznávat svoji víru, svobodně si zvolit školu, jíž chceme studovat či cestovat do zahraničí bez omezení a nutnosti žádat od někoho povolení je důkazem velké proměny, která po roce 1989 v naší zemi nastala. Co znamená (a bude znamenat) svoboda pro žáky, kteří se projektu „Příběhy bezpráví – z místa, kde žijeme“ zúčastnili, nevím. Věřím však (a doufám), že jim příběhy zde popsané pomohou ve chvílích, kdy budou poslouchat, že „za komunistů se žilo líp“ k tomu, aby se dokázali nad dobou minulého režimu znovu zamyslet a taková tvrzení odmítnout jako laciná hesla dnešní doby.

Při setkání s pamětníky jsme často slyšeli o nadšení, které dobu sametové revoluce provázelo. Slyšeli jsme o naději, kterou lidé vkládali do probíhajících událostí a nových politiků. Slyšeli jsme (a vidíme to kolem sebe) ale i o tom, že ne všechno se nakonec podařilo tak, jak si lidé představovali. Přesto i tyto (někdy negativní) jevy jsou dokladem svobody, v níž můžeme žít a kterou si bohužel někteří lidé pletou s anarchií. Na otázku proč tomu tak je, existuje mnoho odpovědí. Rád bych na závěr připomenul tu, kterou vyslovil Pavel Skřiváček a která naše žáky zaujala nejvíce: „*Nejsem zklamanej. Že by to mohlo být třeba o něco lepší, to určitě ano, ale to by prostě nebyl život mezi lidma. Kdybysme nebyli lidi, byli bysme mašiny. Všichni bysme byli naprogramovaný tak, abysme byli šťastní. Všechno by šlo, jak by mělo, a otravovali bysme se!*“

Stanislav Švejcar

Zvláštní poděkování:

Dagmar Burdové za pomoc při hledání pamětníků a rady během vlastní realizace projektu; Ivě Hánělové a Zuzaně Rybenské za provedení jazykové a stylistické korektury.